

ærede Rigsdagsmand (S. M. Hansen) — Egheden mellem disse to Tilfælde kunde komme frem; Loven gik enstemmig over til anden Behandling og blev enstemmig henviset til et Udvalg. Det var derfor først, efter at Sagen havde været overveiet i Udvalget, efter at de forskellige Meninger der vare komne frem, og efter at en anden Behandling havde fundet Sted, at den Ytring ved 3die Behandling fremkom fra min Side, som den ærede Rigsdagsmand citerede, og som gik ud paa, at naar man, trods alt det, der var fremkommet, vilde holde paa, at man skulde gaa rent bort fra, hvad der forelaa og tilbage til det, man tidligere havde opstillet, fandt jeg, at man maatte stemme mod Loven. Dette har jeg ganske rigtig sagt, og derved holder jeg fast endnu; jeg kan ikke i allerminste Maade finde det besynderligt, at enkelte Medlemmer eller Thinget i dets Helhed stemmer imod en Lov, som har været til alvorlig og grundig Drøftelse. Derimod mener jeg med Røje at kunne fremhæve som noget særligt, at man vil forhindre den gennemgaaende Drøftelse i et Udvalg og en paafølgende Behandling af en Lov af den Betydning som den foreliggende. Det er jo kun dette, hvorom Spørgsmaalet har dreiet sig, og jeg har altsaa været fuldkommen berettiget til at spørge, hvad det da var, der stillede sig saa afgjørende imod Lovforslaget, at man her undtagelsesvis vilde negte Overgangen til anden Behandling. Dette er efter min Mening ikke hidtil blevet oplyst, og jeg var derfor virkelig — den ærede Rigsdagsmand maa undskyldes det — nødt til at søge hen, hvor jeg kunde, for at se, hvilken Anskuelse det da skulde være, der indbefattedes under de almindelige Ytringer om Tvangskole og Friskole. Jeg troede, at den ærede Rigsdagsmand mindst kunde indvende Noget imod, at jeg søgte den hos en Mand, der jo er fremstillet som Bærer af et Hovedforslag, som man har set tilstrækkelig omtalt under de Forhandlinger, der have fundet Sted paa Møder i afdvige Sommer. Jeg troede heller ikke, at man kunde have Noget imod, at jeg sigtede til et Forslag fra en anden Mand, som ogsaa har spillet en Hovedrolle i det hele Skolespørgsmaal, og jeg troede dette saa meget mindre, som dette Forslag ogsaa er underskrevet af en Mand, der har Sæde her i Thinget, og som havde talt umiddelbart før jeg fik Ordet igaar. I Øvrigt holdt jeg mig ikke til disse to Mænd alene, men medtog, hvad der var fremkommet gennem Antydninger af de ærede Medlemmer for Histed Amts 4de Valgfreds (Schjønning) og for Rjøbenhavs Amts 5te Valgfreds (Holsten-Ledreborg). Det forekommer mig, at disse ærede Medlemmer ikke paa nogen Maade stillede sig saa stærkt imod Lovforslaget, ligesom jeg jo selv har fremhævet, at Spørgsmaalet om Skolepengene ingenlunde stod som noget Absolut imod min Mening. Det gjælder overhovedet fortrinsvis ved denne Lov, at mange Punkter deri ere opstillede saaledes, at en Modifikation deraf

kan finde Sted, og det har jo ogsaa fra første Færd af været anset for noget Givet, at Ministeren ikke i en Sag som denne, til hvilken mange Mænd her staa i umiddelbart Forhold, vilde kunne tage sin endelige Beslutning paa mange Punkter, før den sidste Afgjørelse forelaa fra dette Things Side. Hvad nu netop Spørgsmaalet om Skolebetalingen angaar, har jeg selv erklæret, at et saadant System i visse Henseender kunde have Fordele, som ogsaa i mine Dine vare af Betydning, men efter de Udtalelser, der ellers ere fremkomne, troede jeg, at man vilde være saa decideret imod denne Lov paa Grund af dens udemokratiske Karakter, at jeg netop af Hensyn til denne Stemning ikke vilde fremkomme med Forslag i den Retning. Spørgsmaalet er altsaa: Hvad er det da egentlig, der gjør denne absolute Modstand, denne aldeles exceptionelle Optræden fra Thingets Side imod Loven, naturlig eller nødvendig? Jeg ved virkelig ikke, at der fra det ærede Medlem, som sidst talte, er kommet Noget frem, som i mindste Maade skulde gjøre dette mere forklarligt; tværtimod, det er blevet endnu mere uforklarligt. Det ærede Medlem fremstillede nemlig Sagen saaledes, som om Grundforskjellighederne i Virkeligheden ikke vare saa store. Han udtalte sin Glæde over mange Fordrag, med Hensyn til hvilke jeg maaske ikke vilde udtale nogen Glæde — men det er en Smagssag — og navnlig udtalte han sin Overraskelse over, at man her havde set Mand finde hinanden, om hvem man ellers ikke troede, at de i disse Spørgsmaal kunde finde hinanden. Jeg raabte Hør! til denne Udtalelse, idet en saadan Samstemning ogsaa for mig maatte være overraskende, og i det Punkt er jeg altsaa enig med det ærede Medlem; men da han dernæst kom til nærmere at forklare, hvorpaa denne Samstemning gik ud, forekom det mig, at man ligesom fik en Antydning af, hvad der kunde forklare Overraskelsen, idet det ærede Medlem saa meget som muligt til begge Sider søgt at forbynde — om jeg saa maa sige — for at vise, at Forstjellen ikke var saa overmaade stor. Det var langt fra, at det ærede Medlem selv om det kunde ske, vilde have aflastet det offentlige Skolevæsen, hvorved jeg ogsaa forstaaer de Regler, som nu gjælde derfor; men jeg tilstaaer, at jeg troede, at dette egentlig var Grundtanken hos Mange af de ærede Medlemmer, der ellers have havt Ordet i denne Sag, og jeg kan i alt Fald ikke forstaa, hvorledes man, naar man ikke har denne Grundtanke, kan stille sig paa det Standpunkt, hvorpaa det ærede Medlem staaer. Det ærede Medlem siger, at man ikke skal gjøre Tilbagekridt, men at det netop er det, som Lovforslaget vil gjøre, og han søiede til, at Fremskridt er ensbetydende med at gaa i Frihedsretning. Ja, dette kan være godt nok i Almindelighed, men det gives dog virkelig ogsaa Forhold i Livet, hvor der er Tale om Fremskridt, uden at de kunne bringes i Forbin-